

Stowarzyszenie na rzecz Zmiany Systemu Wyborczego - Jednomandatowe Okręgi Wyborcze

Biuro Krajowe: ul. Białoskórnicza 3/1, 50-134 Wrocław, tel. (71) 342-46-44

e-mail: spes@spes.wroc.pl

www.jow.pl

Wrocław, 7 kwietnia 2010 r.

**The Registrar
European Court of Human Rights
Council of Europe
F-67075 Strasbourg Cedex
Francja**

Stowarzyszenie na rzecz Zmiany Systemu Wyborczego „Jednomandatowe Okręgi Wyborcze” wnosi niniejszym skargę przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej zarzucając naruszenie przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej **art. 3 Protokołu dodatkowego do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności**, tj., wykroczenie przeciwko prawu obywateli Rzeczypospolitej Polskiej do wolnych wyborów oraz naruszenie swobody wyrażania przez nich opinii w sprawach wyborów do ciała ustawodawczego, przez to, że Sejm RP:

(1) zignorował i nie rozpatrzył wniosku o przeprowadzenie referendum ogólnokrajowego popartego podpisami ok. 750 000 obywateli RP w sprawach oznaczanych zbiorczo nazwą „4 x TAK” zebranych zgodnie z przepisami Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (Dz.U. Nr 57, poz. 507 z późn. zm.) i spełniającemu jej wymogi, który został przedłożony w Kancelarii Sejmu RP dnia 20 stycznia 2005 r.

a także

(2) działając bez stosownej podstawy prawnej i nie informując wnioskodawców ani pozostałych obywateli RP, w nieustalonym czasie zniszczył wykazy podpisów obywateli RP stanowiących podstawę wniesienia powyższego wniosku, co jednocześnie wyczerpało

znamiona przestępstwa określonego w art. 248 pkt 3) Kodeksu karnego (Rozdział XXXI „Przestępstwa przeciwko wyborom i referendum”), stanowiącemu, że kto w związku, m.in., z wyborami do Sejmu, do Senatu lub referendum niszczy, uszkadza, ukrywa, przerabia lub podrabia protokoły lub inne dokumenty wyborcze lub referendalne, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

Uzasadnienie

I.

1. Członkowie Stowarzyszenia na rzecz Zmiany Systemu Wyborczego „Jednomandatowe Okręgi Wyborcze”, wraz z wieloma innymi osobami nie będącymi formalnie członkami naszego Stowarzyszenia, od wielu lat zabiegają o zmianę ordynacji wyborczej do Sejmu - Izby Ustawodawczej Polskiego Parlamentu, albowiem uważają, że ta ordynacja godzi w zasadę wolności wyborów przez to, że:
 - (i) uniemożliwia obywatelom swobodne kandydowanie do Sejmu, a więc rażąco ogranicza ich bierne prawo wyborcze,
 - (ii) dyskryminuje obywateli nie należących do partii politycznych poprzez liczne przepisy ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. - Ordynacja Wyborcza do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, a w szczególności *de facto* zmusza obywateli do głosowania na listy partyjne, pomimo, że do partii politycznych w Polsce należy znikoma liczba obywateli,
 - (iii) dodatkowo uprzywilejowuje partie polityczne, przede wszystkim poprzez finansowanie ich działalności ze środków budżetu państwa, a więc kosztem również tych obywateli, którzy nie mają z nimi nic wspólnego.

W ciągu 10 lat istnienia Stowarzyszenia, jego członkowie skierowali ogromną liczbę podań, apeli i wniosków o zmianę tego stanu rzeczy, do wszystkich Władz Państwowych, Sejmu i Senatu, Rzecznika Praw Obywatelskich, zorganizowali liczne akcje publicznego poparcia dla naszych postulatów. Kulminacją tych działań było zebranie w latach 2004-2005 ponad 750 000 podpisów pod rzezonym wnioskiem o referendum. Podpisy te wraz z wnioskiem zostały złożone w Sejmie w styczniu 2005 r.

Pomimo różnorodnych nacisków społecznych, Sejm RP zignorował ten Wniosek i nie podjął debaty nad sprawą referendum. Z niewiadomych przyczyn, opinia publiczna nie została poinformowana o losach Wniosku.

Stowarzyszenie prowadzi stronę internetową www.jow.pl, która jest poświęcona zagadnieniom obywatelskim ze szczególnym uwzględnieniem spraw ordynacji wyborczej i wyborom w formule jednomandatowych okręgów wyborczych.

3. Statut Stowarzyszenia na rzecz Zmiany Systemu Wyborczego „Jednomandatowe Okręgi Wyborcze” stanowi, że realizuje ono cele, m.in., (1) przez popularyzowanie idei Jednomandatowych Okręgów Wyborczych: organizowanie odczytów, prelekcji, publikowanie artykułów prasowych, wydawanie publikacji książkowych nt. JOW, (2) organizowanie i wspieranie akcji zbierania podpisów pod wnioskiem o przeprowadzenie ogólnonarodowego referendum w sprawie zmiany ordynacji wyborczej.

Z tego powodu, przedłożenie niniejszej skargi do rozpoznania przez Trybunał jest wypełnieniem obowiązków i zadań statutowych Stowarzyszenia, a w związku z art. 34 Konwencji - zasługuje na rozpoznanie.

II.

Szczegółowy przebieg wydarzeń leżących u podstaw niniejszej skargi przedstawia się następująco.

1. Podpisy obywateli RP pod wnioskiem o przeprowadzenie referendum ogólnokrajowego zostały zebrane pod hasłem „4 x TAK” w latach 2004 i 2005 (przy udziale jednej z partii politycznych, jej nazwa nie ma bezpośredniego znaczenia dla tej sprawy). Hasło referendalne „4 x TAK” oznaczało przeprowadzenie referendum dotyczącego zmian Konstytucji RP w czterech sprawach:

- likwidacji Senatu,
- zmniejszenia liczby posłów do 230,
- zniesienia immunitetu parlamentarnego, oraz
- wprowadzenia jednomandatowych okręgów wyborczych w wyborach do Sejmu.

Akcja zbierania tych podpisów była powszechnie znana w całej Polsce. W wyniku tej akcji zebrano ponad 750 000 podpisów, przy czym poprzestano na weryfikacji 517 062 podpisów złożonych na 56 198 kartach (z tego 508 931 podpisów uznano za złożone prawidłowo). Wykazy tych podpisów, w łącznej liczbie 84 100, inicjatorzy akcji złożyli w Sejmie RP w dniu 20 stycznia 2005 r., co było wydarzeniem dokumentowanym w mediach. Ponadto, potwierdzeniem formalnego złożenia wniosku i podpisów jest pismo Kancelarii Sejmu RP (Biuro Listów i Skarg) z 22 września 2005 r., znak: BLS-II/151/39358/2005 (*kopia w załączeniu*), jakie otrzymali działacze związani ze Stowarzyszeniem.

2. Pomimo złożenia przedmiotowych podpisów, nie poddano wnioskowi ponad 750 000 obywateli RP o przeprowadzenie referendum pod głosowanie w Sejmie wbrew obowiązkowi wynikającemu z art. 63 ust. 1 ustawy o referendum ogólnokrajowym ani nawet nie poinformowano opinii publicznej o czynnościach jakie Sejm miałby podjąć w stosunku do wniosku. Wniosku tego nie rozpoznał Sejm IV kadencji (który otrzymał wniosek), ani V, ani VI (obecnej) kadencji, przy czym w każdej z tych kadencji większość rządową stanowiła koalicja z innej opcji politycznej. Oznacza to, że łamanie praw obywatelskich ma charakter trwały.
3. W dniu 14 marca 2010 r., a następnie 15 marca 2010 r., w telewizji „TVN” wyemitowano film dokumentalny pt. „Władcy marionetek”. W filmie tym znalazła się informacja, że wykazy powyższych podpisów nieodwracalnie zniszczono.
4. Przed przygotowaniem niniejszej skargi, Stowarzyszenie skierowało do Kancelarii Sejmu pytanie o szczegóły zniszczenia wykazów podpisów. W dniu 1 kwietnia 2010 otrzymaliśmy odpowiedź, że w dniu 17 lipca 2006 wykazy podpisów zostały wydzielone do zniszczenia (Załącznik: elektroniczna odpowiedź Biura Korespondencji i Informacji Kancelarii Sejmu znak BKI- 141- 21940/10)

III.

1. Wyżej wymienione naruszenia dokonane przez Sejm RP kolejnych kadencji godzą w realizację podstawowych praw obywatelskich obywateli RP, którym w demokratycznym państwie prawnym należy się szczególna ochrona w świetle postanowień Konstytucji RP,

oraz stanowią pogwałcenie prawa do wolnych wyborów i swobody wyrażania opinii zagwarantowanych przez art. 3 Protokołu dodatkowego do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

2. Wniosek o przeprowadzenie referendum stanowił realizację suwerennych praw Narodu wyrażonych w Konstytucji RP: władza zwierzchnia w Rzeczypospolitej Polskiej należy do Narodu (art. 4 ust. 1), Naród sprawuje władzę przez swoich przedstawicieli lub bezpośrednio (art. 4 ust. 2).

Referendum ogólnokrajowe może być przeprowadzone w sprawach o szczególnym znaczeniu dla państwa (art. 125 ust. 1 Konstytucji RP). W związku z powyższym, powołany art. 63 ust. 1 ustawy o referendum ogólnokrajowym znajduje się wśród przepisów rozdziału 8 ustawy „Referendum w sprawach o szczególnym znaczeniu dla państwa”. Dalsze przepisy tego artykułu szczegółowo określają wymogi składania i weryfikacji podpisów.

Zgodnie z art. 61 i 62 ustawy, Sejm podejmuje decyzję o przeprowadzeniu referendum w drodze uchwały. Z kolei zasady podejmowania uchwał w tym zakresie reguluje „Regulamin Sejmu RP” (art. 65-68).

Zgodnie z art. 65 ust. 1 Regulaminu, Sejm rozpatruje wniosek o przeprowadzenie referendum ogólnokrajowego przedstawiony przez podmioty wskazane w ustawie. Art. 65 ust. 4 Regulaminu stanowi, że Marszałek Sejmu kieruje wniosek na posiedzenie Sejmu. Procedura rozpoznania wniosku przez Sejm obejmuje m.in.: przedstawienie jego uzasadnienia przez wnioskodawcę na posiedzeniu, pytania posłów i odpowiedzi wnioskodawcy oraz debatę (art. 66 ust. 1 Regulaminu). Następnie, po rozpatrzeniu wniosku, Sejm bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów podejmuje uchwałę w sprawie jego przyjęcia; niepodjęcie uchwały w sprawie przyjęcia wniosku oznacza jego nieuwzględnienie (art. 66 ust. 2 Regulaminu). Niepodjęcie jakichkolwiek prac nad wnioskiem o referendum po jego przyjęciu należy uznać za naruszenie praw obywatelskich gwarantowanych na mocy Konstytucji RP oraz Konwencji.

Nieuzasadnione i niezgodne z zasadami postępowania, określonymi w Regulaminie Sejmu, zaniechanie Sejmu IV kadencji, jak i kadencji następnych, skutkowało faktycznym

pozbawieniem obywateli możliwości skorzystania z art. 125 ust. 1 w zw. z art. 4 ust. 2 Konstytucji RP. Oznacza to jednocześnie rażące pogwałcenie swobody wyrażenia opinii ludności w wyborze ciała ustawodawczego w rozumieniu art. 3 Protokołu dodatkowego do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

3. Powoływane podpisy są dowodem zaangażowania obywatelskiego co najmniej 750 000 obywateli RP. Jest to liczba istotna również dlatego, że znacznie przekracza ustawowe minimum niezbędne do poddania określonej sprawy pod referendum. Zgodnie bowiem z art. 63 ust. 1 ustawy o referendum ogólnokrajowym, Sejm może postanowić o poddaniu określonej sprawy pod referendum z inicjatywy obywateli, którzy dla swojego wniosku o przeprowadzenie referendum uzyskają poparcie co najmniej 500 000 osób mających prawo udziału w referendum. Jakkolwiek, referendum objęte wnioskiem nie mogło wywrzeć bezpośredniego skutku w postaci zmiany Konstytucji RP, to jego wynik byłby wyraźną wskazówką dla Ustawodawcy, dotyczącą pożądaných przez obywateli zmian ustrojowych.
4. Stowarzyszenie na rzecz Zmiany Systemu Wyborczego „Jednomandatowe Okręgi Wyborcze” podkreśla z całą należną mocą, że skierowanie do ETPC niniejszej skargi nie oznacza postawienia zarzutu, że Sejm RP wbrew woli obywateli nie uchwalił ustaw zmierzających do wprowadzenia zmian objętych przedmiotowych wnioskiem, a w szczególności, iż nie uchwalił ordynacji wyborczej zakładającej przeprowadzenie wyborów do organu ustawodawczego w formule jednomandatowych okręgów wyborczych. Takiego zarzutu nie można oczywiście postawić bez referendum, którego nie przeprowadzono.

Zarzut, który tu przedkładamy do rozważenia Trybunału polega na tym, że wbrew zobowiązaniom wynikającym z art. 3 Protokołu dodatkowego do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, Rzeczpospolita Polska uniemożliwiła swoim obywatelom wyrażenia swobodnej opinii co do tego, w jaki sposób pragną oni organizować wolne wybory.

5. Zasady i przepisy Konstytucji i ustaw wyżej powołane nakładają na wszelkie osoby będące w posiadaniu omawianych wykazów podpisów, zarówno przed, jak i po ich złożeniu w Sejmie, obowiązek sprawowania szczególnej pieczy nad tymi wykazami. Obowiązek ten wynika nie tylko z tych przepisów, lecz również z konieczności poszanowania woli

obywateli składających podpisy i respektowania ich praw obywatelskich (art. 4 i art. 62 ust. 1 Konstytucji RP). Obowiązek ten rozciąga się w czasie co najmniej do chwili, gdy Sejm stosowną uchwałą nie rozstrzygnie czy przedmiotowa sprawa zostanie poddana pod głosowanie w referendum (art. 61 ust. 1 ustawy o referendum ogólnokrajowym).

6. Wszelkie czynności, których efektem byłoby uszkodzenie, ukrycie czy wręcz unicestwienie wykazów podpisów, winny być podejmowane z zachowaniem jak najdalej idącej ostrożności. Jak wynika z powołanego powyżej filmu, nie dochowano tej ostrożności w omawianej sprawie, można byłoby wręcz stwierdzić, że zniszczenia wykazów dokonano nie tylko pochopnie, ale i „pokątnie”, skoro przez blisko pięć lat od ich przedłożenia w Sejmie w obiektywach kamer nikt spośród kilkuset tysięcy wnioskodawców ani pozostałych obywateli nie posiadał wiedzy o losach przedmiotowego wniosku.

IV.

1. Prawo polskie nie zawiera jakichkolwiek przepisów, które pozwalałyby na „odwołanie się” od faktu zignorowania przez Sejm RP wniosku o przeprowadzenie referendum złożonego zgodnie z odnośnymi przepisami. Wobec tego nie zachodzi możliwość wyczerpania drogi odwoławczej na gruncie prawa wewnętrznego. Nie można oczywiście za takie „odwołanie” uznać złożenia zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa ściganego z urzędu ani wyczerpanie ewentualnych środków odwoławczych w postępowaniu karnym prowadzonym przeciwko osobom bezpośrednio odpowiedzialnym za zniszczenie wykazów podpisów.
2. Skierowanie do Trybunału niniejszej skargi stanowi w istocie rzeczy jedyny instrument prawny jaki posiadają obywatele RP w związku z ratyfikacją przez Rzeczpospolitą Polską Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności i Protokołów dodatkowych.
3. Niniejsza skarga otrzymała poparcie ponad 1 000 osób z całej Polski i zza granicy, które złożyły swoje podpisy na stronie internetowej www.wladcymarionetek.eu po dniu emisji opisywanego filmu (15 marca 2010 r.). Ponieważ nie jest możliwe uzyskanie oryginałów ich podpisów, do niniejszego dokumentu załączam wydruk komputerowy z imionami i

nazwiskami osób.

* * * * *

W świetle przedstawionych wyżej okoliczności naruszenie przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej art. 3 Protokołu dodatkowego do Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności nie pozostawia wątpliwości, a niniejsza skarga zasługuje na przyjęcie i rozpoznanie przez Europejski Trybunał Praw Człowieka.

Prezes Zarządu

Jerzy Przystawa

Załączniki:

- a) kopia pisma Kancelarii Sejmu RP
- b) lista osób popierających skargę